

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ի Ր Ե Գ Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՊԻՍԿՈՍՈՍ ԲԱՆԱՐԱՐԱՆԻ ԵՒ ԵՊԻՍԿՈՍՈՍ

Տարեկան գին կանխիկ զուգուող 100 : Վեցամսեայ գին զուգուող 52 1/2 : Եւամսեայ գին 26 3/4 :
Հինգ ստորագրուող գումարին մէկ օրինակ իրեն ձրի դիտի տրուի :
Այս Լրագիրը ամէն շաբաթ օրերը կը հրատարակուի :

Պոլսէն գուրա գացած Լրագիրներուն փոխարին ծախքը տուեցին ջրայ Է :
Իր շարին համար շուր մը հրատարակեց ու շուրջ դիտի ջնարէ տուին 40 փարայ :
Նորադրուող քոյր ծանուցումը ձրի Է : Դուրսէն եկած նամակներուն փոխարին ծախքը իրենց դիտի ջնարէ :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ն Ե Ր Գ Ի Ր Ե Ր

ՊՕԼԻՍ 8 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Լրագիրային եկած վերջին լուրերուն նայե-
լով հոն հիմա ընդհանուր խաղաղութի մը կը տիրէ :
Վ սեմախայ Տար Պուհուր Բէշու փաշայն ալ
հոկտեմբեր ամսոյ 9ին Տէրքիսիոյն Լրագրատար
հասած է , անկէ Լրագիրը երթալու համար խուր
պան պայրամիւնն առաջ :

Լրագիրային ամսական լուրերուն ալ շուտով
առնուեցաւ և ամսական մնացին այն դուրսի օրա-
գիրքերը որ կը պնդեն թէ այս ամսական լուրերը
շատ երկար պիտի քնն և շատ ալ մեծ վնասներ պի-
տի հասցունեն տերութեանը :

Հիմա ամսական լուրերուն միայն ունեցող մար-
դիկ աղէկ հասկըցան որ թէ որ յամառին մնան նէ
իրենց վերջը շատի կը նստի այն յամառումը քանի
որ հիմա Օսմանեան մեծազոր տերութիւնը ստանի
զոյ ուշաւոր միջոցներ կը բանեցունեն կոր իւր թըշ-
նամակներուն դէմ և ասանկ բարեկարգեալ ալ զո-
րայ տէր է :

Հատ տարիներէ ՚ի վեր Վալարթա սարայի
բժշկականութեան դպրոցին դասաւանդներէն վար-
պետ մարդիկ կարգուած էին որ աղքատ հիւանդ-
ներուն ձրիապէս նային , ասով վեհափառ Լրագիր
հիմ Վալարթա սարայի աղքատ ժողովուրդը մարդասի-
րութիւն մը ըրած կ'ըլլար հիմալ այն դպրոցի ա-
շակերտներուն մեծ օգուտ կ'ըլլար տեսակ տեսակ
հիւանդութիւններուն դարման տանելուն կերպե-
լով տեսնալով :

Հիմա վեհափառ Լրագիրն հրամանաւ իւր ըն-
դարձակ տերութեան ներքեւը գտնուող երեւելի
քաղաքներուն մէջ աղքատի պաշտօնով գտնուող
բժիշկներուն պատուէր գնաց որ իրենց գտնուած
քաղաքներուն կարօտեալ գերդաստաններուն հի-
ւանդները դարմանեն ձրիապէս : Յիշուի տեսնա-
լով միշտ մեր բարեգութ լրագիրն այսպիսի մար-
դատիրութիւնները անդադար անոր պատուական
կենացը քիչեր ցերեկ աղօթելու պարտաւոր եմք :

Լմացոյ մէկին խօսնայի կառավարիչ Վ սեմա-
խայ Համաի փաշան Տիարպէրիի կառավարիչ ան-
ուանեցաւ :

Թօսուուն փաշան որ անցեալ շաբթու Սարա-

շաւ կառավարիչ ընտրուեցաւ այս շաբթու ալ վե-
ղիւրութեան բարձր պաշտօնը շնորհուեցաւ իրեն :

Լրագիր բանակին ընդհանուր սպարապետ վե-
հափառ Օսման փաշան թրապուզանի Դալիս շաբ-
թու Սարապարտար հասաւ :

Լրագիրները լրագրոյ միջոցաւ կ'այսերական
նաւարանին մօտ այնալը քաղաք ըստած տեղին գոր-
ծարանը երկու շաբթուա շնորհալ և լրագիրնալու
մօտ ըլլալը իմացուցինք : Լրագիր լրագրուա . և հոկ-
տեմբեր 28ին ուրբաթ օրը մեծազոր Լրագիրնալու
և մեծամեծ նախարարները և մեծ գեներալներ (շէյխ
իւլիալմար) ներկայ գտնուելով մեծ հանգեսով այն
շաբթուա երը ծալը ինքնուցինք : Վեհուուն անունը
գրուեցաւ Բէշուիսիսի , և միւսինը Էսիքիսի :
Լրագիրները լրագրուուն մէկուն մէջ ծանու-
ցած էինք , որ մեծազոր տերութեան երկիրները
գտնուած ծառայները և կամուրջները շինելու և
գետերուն ընթացքը կարգին գեներալ համար պէտք
եղած ծառայները ըլլալու յատկացած մէկ առանձին
գանձ մը հաստատուեցաւ , իսկ ինքի նախիկ անու-
նով : Այս գանձու մէկ վերականգնու և տնօրէն մըն
ալ պէտք էր . և որովհետեւ ասանկ շինուածքնե-
րուն հարկը և սիրտանաւորութիւնը արդարութե-
վաւոյ գերազանց ատենանին կողմէն սխալ որոշուի ,
հարկը այնպէս կը պահանջէր որ այս գանձուս աղ-
նօրէնը նոյն ատենանին անդամներէն ըլլայ : Վաղուա-
տու կուտակալ բարձրապատիւ Եւէֆալ փաշայի աղ-
ղայն Լրագիր պէկը ասանկ բաներու բաւական հըմ-
տութիւն և աշխարհութիւն և հաւատարմութիւն
ունենալու ուրիշ գործերու մէջ յըրուցած ըլլալով
մեծազոր Լրագիրնալին բարձր հրամանաւ յիշեալ
Լրագիր պէկը արգարութեան վաւոյ գերազանց ա-
տենին անդամ և օգտակար շինուածք գանձուս
տնօրէն (իսպանիէի նախիկ միւսինը) անուանեցաւ :

Լրագիր Գործարարի : Հատ Ժամանակ պատա-
հած է որ օտար մարդիկ թէ այր ըլլայ և թէ կին
իրենց մարդերին դրած չարութիւններին յառաջ
տանելու համար մէկու մը քով ներկայանալու ըլլան
անանկ կը մտերմանան որ կ'ըսես թէ բարեկամ ալ
ըլլայ նէ ասանկ ըլլայ , ասանկ սուտ բարեկամներուն
ըրած չարութիւնն ալ գիւրաւ կը յայտնուի . ինչ
պէս շատերուն գիտուն եկած ըլլալը տեսնելով կամ
թէ պատմութիւնը լսելով , և կամ թէ օրագիրնե-
րուն միջոցաւ անանկ սուտ և չար բարեկամնե-
րուն ձեռքը գաղտնի գաղտնի եղած հնարքները
լսելով , արթուն ըլլալ և չստաւորի հարկ է ալ նէ , կը
տեսնամք անանկ պարզ մարդիկներ որ , չէ թէ անանկ

անդամներուն հանդիպին , հապա միայն ստուերներ
նուն ալ կը խաբարին . ինչպէս որ այս օրերս պատա-
հար է (Օրթագիրն մէջ խաբար մահաւորի Վե-
ղիսի տունը եղող զմեռնացի յոյն Խրաքիսի կըն-
կանը գիտուն :

Վեհ անդամ մը յոյն կին մը տաճիկ կնիսն կեր-
պարանք մանկելով , այս կնիքը կուգայ անունը տալով
գուռը կը դարնէ , իւր թէ իւր քաղաքացին է և
իւր մօրմէն ու եղբայրներէն լուրեր բերած է , կ'սխի
մտերմաբար տեսնուիլ ու ըսել աչքը ըյս . մայրը
այս ինչ անուն շատ գառն հիւանդութիւններ քա-
շեց , բայց գահութիւն Լրագիրնալու բաւական առող-
ջացաւ , իսկ եղբայրը ասկէց ալիս մը առաջ իւր
հաւատքը ձգեց մահաւորական եղաւ . և լուս տե-
ղեկացալ ալ որ Լրագիրնալու սխալ երթար . և ճշմա-
րիտ ծնողացը ըրած խեղճութեանն ալ չի կրցայ
դիմացեր էի , և շատ երկիւղ կ'ընեմ որ կրկին հի-
ւանդութիւն մըն ալ կուգայ վրան , որովհետեւ մայ-
րը աւելի սիրելիս է , եթէ Վոլիս գալու գործոյ
համար չստիպուէի անպատճառ աղաւտելու հնարը
կը գտնեի . ինչ և իցէ այս կողմն ալ եկալ , բայց
այն փառք կուտամ որ իմ սիրելի բարեկամս սիրա-
ղուն զաւակը հոս գտայ , և դու հոգ մի ընեք քանզի
անհնար չէ քո եղբայրը իմ ձեռքս աղաւտիլ , ա-
սանկ և ասոնց պէս խաբարական խօսքեր կը խօսի .
որովհետեւ ինքն կ'ընէր այս անգամ կ'ընեմ հնարը
կը փնտռէ . և այն անօրէնն ալ ես վարպետ կ'աւարդ-
եմ մեր ընելու գործը հիմա ալ կ'ըլլայ . ունիմ մա-
տանի մը ընելով կը հարցնեն . այս խօսքիս վրայ իբե-
ն աչքը չորս կողմը կը դարձնեն , կը տեսնայ որ պատն
ի վար տղի մը գտակ կայ է փ աղէկ ոսկիներով զար-
դարուած և վրան ալ մէկ խաչ մը , առ այժմ կ'ըսէ
առ պատն ի վար կ'աւարդ ոսկիներով ալ կ'ըլլայ , ինչ-
ցուր վար տեսնամ կ'ընէ . որովհետեւ կ'ընեմք ան-
կնիներ , գառնին վրայէն մէկին մէկին կը հանեն մէկ
լուրի մը ծայր կը գնէ ու կը հրամայէ որ հորէն երթայ
պարզ ջուր մը բերէ , վրան գէ կ'ըսէ այս լուրին
ծայրը պիտի կապեմ ու ջուրին մէջը ձգեմ , դար-
ձեալ պիտի կարգամ վրան որ ընելու գործերինս
յառաջ երթայ . ինքն կ'ընէր ջուր բերել կ'երթայ ,
և այս թշուառականը նոյն միջոցին իւր թէ ոսկինե-
րը կապելու կ'ըլլայ , ծոցէն քանի մը զուռուշի հա-
րիւրից 60նոց կը գնէ ու կը կապէ վրայէն ալ փորթիկ
խաչը կը գնէ կը կապէ . ջուրը ձեռքը դուրսէն ներս
կուգայ , կ'ընէր կուտայ այն ծրարը որովհետեւ ձեռքը
ու կ'ըսէ տես քու ստակներդ են , և ան ալ կ'ըսէ
այո . կը ձգէ ջրին մէջ և կ'սխիսի կերպ կերպ անհոս-

ԲԱՆԱՐԱՐԱՆԻ

ԿԱՐՃԱՌՕՏ ՊԱՏԿԵՐ

ՆԱԲՈՒԼՈՆ ՊՕՆԱԲԱՐԹԻՆ

ՎԱՐՈՒՅԸ

Հարգանքներ :

Նորոգեան Սարային հաշուութեան նամակ մը
զրելով Աղէքսանդրի , էլ մը ատեն պատասխանը ըս-
պատեց , բայց պարտաւոր տեղը , Նր անգամուն ալ իր
յոյսով խաբարելով , բանակին դարձը որոշեց զեպ
ի Լհաստան , ձմեռը հոն անցընելու մտքով : Որչափ
ալ որ թշնամիներէն իր շարժմանը ծածկէլ ուղեց
նէ , Վեհափառ և Բիւրիւղի իմացան զան ու
բանակին Սարային երկու օրը յանկարծակի վրան
ինկան : Միւսը Բիւրիւղի և Բանիպօլիսի քաղաքները
ցրուեց զանոնք , ու հոկտեմբերի 23ին կայրը ձաճ
բայ եղաւ :

Մարտ - Եարդալից գեա չի հասած , Ռուսները
առաջ անցեր Գաղղիայի բերդապահներուն ձեռքէն
առեր էին զան : Նորոգեան հրաման կուտայ Եւգի-

* Տէ՛ս թի՛ւ 58-59-60-62-63-65-66-70 :

նէտին որ ինչ ընէ Վարդ - Եարդալիցը չի
կարողանալ : Եթէ անգամ Ռուսներն ու Գաղղիա-
ցիք մէկմէկու ձեռքէն կ'առնեն քաղաքը Բիւրիւղ-
իսի ուսմիւրէն գրեթէ միւսի դարձած . վեր-
ջագետ Եւգիւսիսի կը մնայ , կայրը անձամբ անոր
օշնութեան հասեր էր :

Նորոգեան չի կրցաւ աս յաղթութեանն ուղած
օգուտը քաղել : Միւսը ունեցաւ մէջ մըն ալ զարնե-
լու Ռուսները , և գուցէ ան ատեն անոնց գլուխը
ճրքմէր : Բայց իր թուականով ինքնուրոյ խորհրդայն
զինակելով , կուտակ դարձող թշնամեաց , ինչպէս
անոնք ալ իրեն դարձուցեր էին : Վիսպա հա-
նէլէն ետեւ , երբ Նէյն ու Տալուալը վերադառնալու
հոն ձգած , ինք Զինեղիսի ձախմէս բռնեց , Միւսը
բաւովի քանդակեց հազար զորքով Եւգիւսիսի
վրայ ինկաւ : Վիսպային մօտեցրէ : Քաղաքն ու գլը
սէն Գաղղիայից գտնուող պաշարներով , վեց հազար
մարդ ջարդեցին ու անոնք մէջէն ձախմէսին բացած
անցան :

Միւսին ձեռքն ու ձեռքը սկըսան աստիճանաւ ,
շատ մարդիկ ու գրեթէ բոլոր ձեռքը ստուգան ,
էլ մըն ալ անոնցմէ ասին ու Բաղդադիսի Բաղդադե-
րը ջարդեցին : Վոր գետին վրայ Եւգիւսիսի կամուրջ
մը ձգեւ տուաւ . ջուրը խոխոց տարաւ վրայի մար-
դիքն ու վրիժուուն թնդանով : Գաղղիական զորքը
խառն ու շտապ անցաւ աշխատանքը ու անհամար
կորստով Զինեղիսը որ հասան , անկարող ու անձաւ

ձախ հայցին վրայ նետեցան , բայց արհեստ որ ան ալ
բաւական չի գտան , ու չորս օրէն ստիպեցան խեղ-
ձութեամբ խեղճ քաղաքը ձգելու :

Չորս կողմէ թշնամիներն պատած կայրը Բը-
րալիսն հասաւ , ուր փախաղանք , Նէյն ու Տա-
վուալը սպասեց , որոնք գեա չէին հասած : Ով կըր-
նայ պատմել Նորոգեանին , Եւգիւսիսի ու Նէյնի
մէկմէկու միտալու համար զոտ զոտ ջրացած
հրաշալի քաղաքները Բիւրիւղիսի ու Միւսը
բաւովի գէմ . ընտիր բոլոր խիստ սակաւաթիւ
զորքով աս քաղաքը անհամար թշնամեաց ինչուս
վերջը շուռեցին Եւգիւսիսի մը յըրուց . ձախմէս
զորքը մեծ մասը կորսնցընելէն ետեւ , հազար հինգ
հարկը մարդով միայն նորէն Զինեղիսը դարձաւ ու
լողալով Տնէքի գետին ալ կողմն անցած կայսեր
միացաւ :

Կայրը Մարտ երթալու տուն , Ռուսին ,
Վիսպը ու Զինեղիսի զորավարներուն խնամ-
քին ձգէր էր Բիւրիւղիս , Միւսը , Վրիլալ և ու-
րիշ Ռուսացիք առած քաղաքները , սրտէն զի իր
տեւէն թէ բանակին թէ Լհաստանի հետ հաղոր-
դակցութիւն պահէն : Զինեղիսի վրայ Վաղղիական
աղաւախութեամբ , Բէշուիսի և Վեհափառի զորքն
ալ (Ռուսներն և Վիսպը) իրենց յանձնապատասխա-
նութեամբ շատ անգամ կայրը հրամաններ զան առ-
նէլէն ու մեծ վնասներ կրելէն ետեւ , Վիսպը Նէյն

ու Զինեղիսի զորավարները Վիսպը , Միւսը ու
Վրիլալը կ'առնեն Վերեղիսի գետին վրայ ունեցած
մեկ կամքով , որուն կրօն կուտան : Միւսին ու թ-
սու հազար Գաղղիացի Վերեղիսի վրայ հասած ու
հարկը քառասուն հազար թշնամիք պատած սխալ
անցին գեալ . . .

Կամուրջ մը կը ձգէր Վերեղիսից վրայ , ու Ռե-
ժոյ դուքսը յառաջապահ գնալով կ'անցնէր գետին
ձախ եղեցը : Ետեւէն թշնամիները անցնելու
վրայ էին երբ կամուրջը կ'առնեցաւ : Գիշերը վրայ
կը հասնի . Նորոգեան ինչուսն առաւ հոկտեմբեր , մէկ
կողմնէն գործաւորները կը քաղաքէն , որուն միւսե-
ւ տեւերին ջրին մէջ խօթած էին կամուրջը նորոգելու
համար , մէկ կողմնէն ալ թշուառ յառաջատանէ-
րու բաղնիքներն մը կը ջնայ իրենց թմբութներն
հանելու ու գետն անցընելու : Լաւաւանց արեւն
որ եղաւ գետին երկու կողմը երկու պատերով
նշանը տուաւ : Վրիլալ Ռեժոյի գուքը յառաջապա-
հով Զինեղիսի բռնեւած անդին Վեհափառի դուք-
սը վերջապահով Վիսպիսից գետին , երկուքն ալ
գեալ ի գետը քաղաքով , շատ զօրայ ու զօրապետայ
արիւմին ու քաղաքները յաղթող կան : Վեր-
ջագետ Վերեղիսի Ռուսները Գաղղիացիներէն բաժ-
նեց , որոնք կամուրջը այրեցին : Ռեժոյն հազարէ
միայն վաղմուտ հաղար մնալ . կրցան անհամարն առ-
խառնութեամբ գետին մէկու եղեցը անցնիլ , մնա-
ցածը ջուրն ու թշնամի կորսեց :

Նոյն ամսոյն 7 ին ալ՝ միւս որդին յօնկիւ իշխանը փարիզէն ելաւ թուրքի երթալու . այն տեղացի ֆառանաւորն նաւախաւարը պիտի ելլէ ձերմակ ծով պարտուելու համար :

— Պ. Ալեքսանտր Պրոնսար երեւելի հանքաբանը , որ այս գիտութեան վրայ և երկրաբանութեան վրայ պատուական գիրքեր շինած ունի , և գիտութեան ճեմարանին անգամ , և Սեփր քաղաքի յախճապահներուն (չինիներուն) թագաւորական գործարանին տեսուչն էր , հսկանքներ 9 ին մեռաւ փարիզու մէջ , 78 տարուան :

ԲՐՈՒՍԻԱ : Սիւլեղիս դաւաւին կառավարութեան բարձրատիճան նախագահը հասարակաց կրթութեան վերահացու նախարարէն հրամանաւ գիր մը առաւ . որով կը հրամայէր որ՝ Ռոնի քահանային հարած և ձերման — խաթիւ քաղաքի հետեւողներէն մարդ հասարակաց ուսման դպրոցներուն մէջ իրբեւ դառաւու չնդուելու : Այս հրամանի վրայ չորս հոգի Պրեզիտ քաղաքին մէջ իրենց դատաւարութեան պաշտօնէն զրկուեցան . որոց երկուքը համարարանէն , և երկուքը թագաւորական դպրոցէն էին : Այս ձերման — խաթիւ քաղաքի զորաւոր տեղը Պրեզիտ էր . այս պատճառն ալ այն քաղաքին մէջ ասանկ գիւրութեամբ ի գործ դրուիլը կը ջրջնէ որ աղանդը ինքնին շատ տկարացած է : Գերմանիայի և ուրիշ տեղերու նաւախաւարները այս աղանդայն երեւելուն վրայ խնդալի , որպէս թէ իրենց մէկ եղբայր մըն ալ ծընուաւ . բայց այս եղբայրին լրան հինգ տարուան չեղած կը մեռնի կոր :

ՍՊԱՆԻԱ : Վեհափառ թագուհին հրամանաւ Սպանիայի թագաւորութեան երկիրը տառն և մէկ ընդհանուր կուսակալութեան բաժնուեցաւ . որ ասոնք են . 1. նոր Բասկիլիա . 2. Բալէարիա . 3. Նուստրա . 4. Վալենցիա . 5. Կալիսիա . 6. Կաէնաս . 7. Լրաօն . 8. Հին Բասկիլիա . 9. Լադրանտուրա . 10. Պուրիս , և 11. Բանդալիս : Այս կուսակալութիւններուն ամէն մէկը գաւառներու բաժնուած են : Կուսակալութիւնները մէկ մէկ քաղաքական ընդհանուր կուսակալ պետի ունենան . և գաւառներն ալ այս կուսակալներուն հրամանին տակը մէկ մէկ գաւառապետ պիտի ունենան : Եւ այս նոր կարգադրութեան ի գործ դրուիլը հոկտեմբեր 16 էն պիտի սկստի : Երկուքը Լադրանտուրա քաղաքական աշխարհագրութեան Սպանիայի մասին մէկ երեւելի փառախոսութիւն մըն է . և ասով թագաւորութեան գանձունը ըրած ծախքը շատ կը պակսէ :

ՀՕԼԱՆՏԱ : Կառավարութիւնը սեպտեմբեր 30 ին , մենամարտութեան (տուէլլայի) գէմ հեռուեալ պատճառան օրէնքները հրատարակեց : Սէկը մէկ ուրիշ մենամարտութեան հրաւիրէ նէ՝ հրաւիրողին համար մէկ ամիս բանտ , և 150 ֆլորին կամ 300 ֆռանք (1275 զուռուշ) տուգանք : Հրաւիրը ընդունողին այնչափ բանտ , 25 էն մինչեւ 100 ֆլորին կամ 50 էն մինչեւ 200 ֆռանք (212 1/2 զուռուշ) տուգանք : Եւ 550 զուռուշ) տուգանք . մենամարտութիւնը յանձնուած ըլլալու յորդորողներուն վեց աւիս բանտ , և 100 էն մինչեւ 500 ֆլորին կամ 200 էն մինչեւ 1000 ֆռանք (850 էն մինչեւ 4250 զուռուշ) տուգանք : Սենամարտութեան միջոցաւ մարդ մեղքորոն 4 էն մինչեւ 7 տարի բանտ , կամ 10 էն մինչեւ 12 տարի աքսոր : Թէ որ սպաննողը անիրաւութիւն կրողն է նէ՝ պատիժը կրնայ քիչնալ :

ՀՈՌՄ : Պէճիքայի կառավարութիւնը Հոմո՛ նստող գետնանը փոխեց , և Պ. Ալեքսանտր հոմ գետնան խրից : Ալեքսանտր ի վեր սովորութիւն կար , որ Պէճիքայի տեղութիւնը Հոմոնցու գետնանը փոխուելու ըլլար նէ՝ Հոմոնցու քահանայապետին առաջկուց կ'իմացնէր . այս անգամ չիմացուցած ըրաւ . ուստի քահանայապետն ալ Պ. Ալեքսանտր իրբեւ գետնան չի ծանցաւ , բերած յանձնարարական թուղթը չնդուեց , և իրեն քովը բերել չի տուաւ , ինչպէս որ սովորութիւն էր ընել : Պ. Ալեքսանտր ալ իրեն այս պաշտօնէն իր կամաւը հրաժարուիլը գրով խմայուց :

ԻՂԱԼԻԱ : Սոսկիայի դուքսը սեպտեմբեր 17 ին իր իշխանութեանը Սայրաքաղաքը մտաւ . և իրեն հետն էին՝ Ալեքսանտր դուքսը և անոր ժառանգ իշխանը . որոց տեսութեան դացեր էր Ալեքսանտր Էրան Բապեհիւնուօլ տեղը :

Յիւնիցայի մէջ համբաւ ելած էր որ՝ Սասա յի կողմէն օտարապէի ղոքը կը պատրաստուին թօսքանայի երկիրը մանելու : Բայց ետքը աղէկ տեղէն իմացուեցաւ ասոր տուտ ըլլալը :

Պ. Բապը Պաւսաբարդէ՝ Բանինոյի իշխանը , իմաստնոց ժողովըրդը գայած էր Վէնետիկ , և հոն Ալեքսանտր կառավարութեան նպատակին դէմ գալու խօսքեր խօսած ըլլալուն համար՝ կառավարութիւնը հետը զինուորներ գնելով Վէնետիկու սահմանէն դուրս հաներ հոմոնցու իշխանութեան սահմանը խօթեր էր :

Այս իշխանը սեպտեմբեր 7 ին և 8 ին ելած իր ուղիւ իշխանը մէջ ալ ձեռք ունի եղեր . որ Հոմո՛ քաղաքը խել մը անխոհեմ և կրակոտ երիտասարդներ մէկ եղան , Ալեքսանտր գետնանին պառտին առաջը գիւրուեցան , և կայսեր և գետնանին դէմ աւարտութիւններ ըրին . և ուրիշ գէշ բաներ ալ կրնային ընել , թէ որ Հոմոնցու կառավարութիւնը արդէն չըլլար նէ :

Այս անգամիս ալ նոյն իշխանը ասանկ մէկ բանով մը Վէնետիկէն ետ խրուեցաւ նէ , Հոմոնցու քաղաքական կառավարութեան կողմէն խել կուած մարդիկը զինքը բռնեցին և բանտը դրին . ուր պիտի սորսէ մինչեւ վրան դատաւարանական քննութիւն ըլլայ և արժանի եղած պատիժը սորոշուի :

ԼՈՒՔՐԱ : Կառավարութիւնը ասանկին հրամանագրով ազատութիւն տուաւ օրագիրներուն , որ կարող ըլլան իրենց կարծիքը գրելու կառավարութեան գործքներուն վրայ , և իրենց խելքին դէմ եկած բաներուն վրայ դատաւարութիւն (քրիզիք) ալ ընելու : Բայց յայտնի պայման կը գնէ հրամանագիրը , որ կրօնքի և բարոց գէմ , և Ալեքսանտրի գրքին իրաւունքին դպչելու բան չի գրուի : Նոյն պէս արդիւրած է ուրիշ կառավարութիւններուն և դատաւարական վճիռներուն և դատաւորներուն և պաշտօնանց վերահացու նախարարին վճիռներուն և Եօտար տեղութեանց իշխաններուն և անոնց գետնաններուն գէմ գրելու . կամ անանկ բան գրելու՝ որ հասարակաց բարեկարգութիւնը կը խանգարէ և ապահովութիւնը կը վերցնէ :

ՆԱԲՕԼԻ : Այս շաբթուան ըւերին ալ առաջիւս պէս են . տեղ տեղ խաղաղութիւնները կը շարունակեն . ապստամբները կը զօրանան . ծառայութեան ժամանակին լրանցուցած շատ զինուորներ և հրաժարեալ զօրապետներ ապստամբներուն հետ կը միանան . ապստամբները ամէն տեղ յաղթող են : Ապստամբները պատերազմի ելած ատենին խօսքերին և պոստիւլին այս է . « Կեցցէ թագաւորը . բայց կառավարութիւնը չեմք ուղեր » : Թագաւորին զօրքերը կ'ըսեն . « Թագաւորին կառավարութիւնը փոխէ և զինուորներուն կեանքը խնայէ նէ աղէկ կ'ըլլայ » : և ասով կը պաղին :

ԱՄԵՐԻԿԱ : Մէքսիքայի հասարակապետութիւնը որ բաւական ժամանակէ ի վեր կը պատերազմէր ամերիքացուց գէմ , վերջոյս յաղթուեցաւ և Մէքսիքան հիմա ամերիքացուց ձեռքը անցաւ : Այս ըւրը նոր առիթ . ասոր վրայով գալ շաբթու երկար կը գրենք :

ԱՅՊԵՆՏԻՆ

Վեհափառ սրբազան Պատրիարքը հետեւեալ ծանուցական գրութեամբս իւր սիրելի ազգը բարեպաշտական և աղքատիական գործը մը յօժարակամ արիւր մասնակից ըլլալու կը յորդորէ :

« Յայտարարութիւն լիցի բարձր լուծեան ազգիս օրհնեց բարեսիրտ և աղքատէր յարգելաց և մեծարու արհեստաւորաց , որ Սյրոսիան (Պաղատան) ըստած գաւառին Պաղով քաղաքին մէջ քառասուն տուն հայազգի բնակիչ ունին , և մինչեւ ցայսօր ոչ եկեղեցի և ոչ դպրատուն մը ունին եղեր . վասնոր կամայ տկարաց տաւնց ժամերգութիւն լուց և մանաւանդ առանց սուրբ պատարագ տեսանելի կը մնան եղեր . և աղայքին ալ անուսումն և անիրաւ մնացեր են . և գրեթէ այս քառասուն տուն հայազգի բնակիչ բարոյութիւն հոգեւոր միութեամբ իրենց զօրք են և անմասն . ուստի բարի նախանձաւորութեամբ շարժեալ խորհրդէն եկեղեցի մի և դպրատուն մի շինել . բայց որովհետեւ այն կողմերու շինուածքները հարկաւ քարու կիր կ'ըլլայ , վասնոր և ծախքն ալ շատ կ'ըլլայ , և քառասուն տուն բնակիչ բաւական չեն այն ծախքը ընելու . և իրենց անբաւական ըլլալու և եկեղեցի մի և դպրատուն մի կարողութիւններն աղերս առաջով մը խմայուցին ժողովը գերապատիւ յարգելաց ազգիս , և արժան տեսնուեցաւ՝ որ աթոռանիստ Սայր Եկեղեցւոյ մահաւոր տէր Յօհաննէս քահանայն այն յայտարար գրութեամբս շարժի խանքը և սենեակները և կրողները և սլա յարմար

տեղեր շինել , և ողորմած աղքատ կամաւոր նուէր հաւաքել այն շինուածքին համար , և նոյն ողորմութեան շնորհալ անձանց անուանքը դրէ հետը ունեցած փէֆֆերն մէջ . որ և ամենողորմած խոտած գանուան ձեր ամենեցուն գրեցէ ի դպրութեան կեանաց » :

1847 հոկտեմբեր 30

— Հայաստան լազրոյս նախնիք թիւերուն մեկով ծանուցինք մեր ընթերցողացը , որ վեհափառ սրբազան Պատրիարք հայրը թօփախալու սուրբ Երկրորդայն եկեղեցին երթալով հոկտեմբեր 5 ին , սրբոյն Նշմոյնց քահանային և Պանդալէանի բժշկին մասնակցը այն եկեղեցւոյն շնորհեց , և նոր ընկերութեան մը հիմնադիր ըլլալով այն աղքատիկ թաղին դպրատան բարեկարգութեամբ մասնաւոր հոգ և խնամք տարաւ : Այս անգամ իր բարեյօժար կամքը սրբազան Պատրիարքը յատուկ շքարեւակեան թղթով բարձր ազգին հրատարակեց , Սայրաքաղաքիս բոլոր եկեղեցւոյն մէջ կարգաւ տալով . և Սայրաքաղաքէս դուրս ուրիշ երկիրներ գտնուողներուն ալ ծանուցանելու համար հոս կը հրատարակեմք , որ է այս :

« Ի Տէր Ստոթէոս Արքեպիսկոպոս և Պատրիարք Սեփր (Արքեպիսկոպոս մայրաքաղաքիս Կասապը Նուսպոյս տիրանուէր ողջունել սիրոյ և օրհնութեան զիտութիւն լիցի համօրէն լուծեան սրբոյ եկեղեցւոյս . իրը զի կառավարութիւն միւր աղղի եթէ կու միջի կրթել և բարեկարգել դժգոյսութեւ իւր , զսուսկին անդ արժան է սկիզբն տանել ի դպրատանց , որովք ամ ըստ ամէ բառնին նմ անկարգութիւնք , և արմատախիլ լինին աղքատական բերմանք ի միջոյ աղղիս . վասնոր և մեր պատու խորհրդով ջանալք հոգ տանել պայծառութեւ դպրատանց , զի դեռաւ բոյս մանկունք նորոյս սիսին ուսոյն զկարեւորան ուղղութեամբ սուրբ հաւատոյ և բարի վարոյց և ասու ուսածահաւոյ տալքնութեանց : Արք . յայտմ ամի յերկրորդ կիւրակէի եօթն շաբթուոյ , որ էր հինգերորդ օր հոկտեմբերի ամսոյ , գնացաք ի թօփախալու յաղցելութիւն ժողովորդ և մանաւանդ զըրբատան տեղոյն . և ի նմին կիւրակէ աւուր յատենի սուրբ եկեղեցւոյն հայրական խրատութեւ յորմաւորման զիտութեամբ զիտ համայն բնակչացն թօփախալու ի վերայ դպրատան իւրեանց , և ընկերութիւն մի եւս հաստատեցաք ի պայծառութիւն և ի յարատեւութի զպրատանն , որովք և բազումք յանձնաւոր եղին հոգ տանել հաստատութեանն . որոց ամենեցուն տէր Յիսուս վարձահատոյց եղիցի . և զամենայն դպրատուն աղղիս թէ ի Սայրաքաղաքիս և թէ յայլ քաղաքս ամենայնում աղղի իւրով ի պայծառութեան և ի բարեկարգութեւ պահեցէ , աղքատէր հոգաբարձու Աղայից նոյն յաղցելութիւն գործոյ շնորհեցէ , և արդեամբք որոց ձեռնաւոր եղեց յանապաւ գանձուց իւրոյ հաստուցէ ըստ հոգւոյ և ըստ մարմնոյ . բարեջան վարձապետաց և դատաւարակաց կարգութիւն տուցէ , և համօրէն մատուցելով մանկանց լուսաւորութիւն մտոյ և շնորհ իմաստութեան պարգեւեցէ . և զըրբութիւն աղղիս ընդ թեւօք անձառ խնամոյ իւրոյ պահապանեցէ և զօրացուցէ : Աղայքն այս եւս յայտնի լիցի ձերք պատուած սիրութեան , զի ի յիշատակ նոյն դպրատան շնորհեցի զերկոսին հրաշալի մաւսուած սրբոյն Նշմոյնց քահանային և Պանդալէանի բժշկին . և զայս պայման հաստատեցի զի բաց ի կիւրակէ աւուր յամենայն հինգ շաբթի աւուրս անխափան խաչահանգիստ լինիցի սոցին որոց մաւսամբքս , և վասն սուրբ մասնաց պայտիկ շնորհեալ նուէրք բարեպաշտ ժողովորդոյն լինիցին սեպտեմբեր արդիւր դպրատանն այնորիկ , զորոյ և ընկերութիւն անուանեցաք ընկերութիւն միւրս սրբոյն Պանդալէանի : Եւ զայս քալ գիտեք , զի սոնախմբութիւն նոյն սուրբ եկեղեցւոյն ի ձմեռան կատարի , և վասն զրոտութեան և անձրեւոյ ոչ այնչափ կարեն յանալ խել ուխտաւորք անգր . վասնոր արժան դատեցաք զի այսուհետեւ տոնախմբութիւն նորին կատարեցի յերկրորդ կիւրակէի եօթն շաբթուոյ , և հոգեւոր ուրախութեւ միութեամբ նմ ժողովորդք . ահա զայստիկ ծանուցի ձեզ ամենեցուն պատու օրհնածիր կանգալուս , զի գիտացեալ զօրն խաչահանգիստին , և զիտախմբութիւն աւուր տոնախմբութեան սրբոյ եկեղեցւոյն , նմ լինուանդութեամբ երթիք իւրեք կատարել զուխտ ձեր , և հազորդ գտուեալ հոգեւորագ հանգիսի նորին և ընդունել ըզվարձս յայլ բարեխօսութեամբ սրբոյն Երկրորդայն պանդալէաք օրձ հայրապետին և սրբոյն Նշմոյնց քահանային և Պանդալէանի բժշկին :

Ող լերուք և օրհնեալք յայլ և ի մէջ , ամէն » :

1847 հոկտեմբեր 22

Ի Պատրիարքարան ամենայն Հայոց ի Կոստանդնուպոլս » :

— Ընդ այս հրատարակիչը Հայաստան լրագրոյն :
Պրուսացի նորոգ. բարեկարգեալ գաղութին և
ուսմանայ հարցաքննութեան բարեբաղդութեամբ
ներկայ գտնուելով և տեսնալով աշակերտաց
դարմանալի յառաջադիմութիւնը տեսաւ տեսաւ
ուսմանը մէջ, որպիսի ուսմանայ նէ ասանկ արդիւ-
նաւոր քննութիւններու ներկայ գտնուող ընթեր-
ցողներուդ յայտնի է : Իսկ որովհետեւ ընթերցող
ներուդ գրեթէ բոլորն ալ աղբիւն անուշ սիրովը
վառուած լրագրերնուդ աղբային աւետարներ էջե-
րովը ամէն շաբթուա առաւել զուարճանալ կ'ուզեն,
անոր համար այս անհատեւ գտնուած քննութեա-
նըս ալ վրայով մէկ քանի ուրախաւթ լուրեր ձեռն
տալու արժան համարելի առաջին թերթիւնիդ
հրատարակելու համար, որպէս զի իմ զգացած բերկ-
րութենէս մասն ելլայ լրագրերնիդ պատուող աղ-
գակիցներուս ալ :

Հոկտեմբեր ամսոյն 17 ին կէս օրին մօտ գաղութին
ընդարձակ սրահը մէկէն ի մէկ հանդիսականնե-
րով լեցուած տեսնուեցաւ, որ այս մէկ յայտնի նը-
շան մըն է Պրուսացի Հայաստանի Ժողովրդաց նորոգ.
բողոքը բայց բազմադիւն ուսումնասիրութեան և
քննութիւնը սկստուելէն կէս ժամու չնախ առաջ
տեղւոյն թէ հայազգի թէ օտարազգի երեւելի ան-
ձինքը գալ սկսեցին : Օտարազգի երեւելիներն
էին ասոնք : Յունաց արժանապատիւ Սեթրօքիւ
Թը, Գաղղիայի, Լիւզիայի, և Ռուսի արդայ հիւ-
պատաները իրենց ընտանիքովը և այլն որոնց ներ-
կայութիւնն ալ առաւել շքեղութիւն մը տուաւ
աղբիւս ուսումնասիրութեան նորէն ստացած փա-
ռացը և պատուոյն :

Հրաւիրեալ անձանց բոլորը ներկայ գտնուելէն
ետեւ զանգակին ձայնին աշակերտները սկսեցին
միաբերան գեղեցիկ երգ մը երգելով ընկեր ընկերի
սիրտ տալ, ներդառնալ հանդիսականներէն ներսմ
ինքրեւ իրենց նուիրելիք երախայրիցը սակաւու-
թեանը և անոնց սիրտը աղբասիրական և ուսումնա-
սիրական անուշ սիրովը առաւել բորբոքել : Երբ
վերջացաւ, տարւ տարեկանի տալ մը երաւ առեա-
նը նախ հայերէն ետքը աստիկերէն լեզուով այնպէս
մարդու արասանութեամբ այնպէս խօսքին յար-
մար հեղ կամ իշխանական ձայնով մը ատենաբա-
նութիւն մը բրաւ որ բոլոր ունկնդիրը զմայլեցան :
Այս ատենաբանութենէն ետեւ հայկաբանութեան
քննութիւնը սկսաւ . յետոյ սուրբ գրոց և հայոց
պատմութեան քննութիւնը : Այն մէկ արտաքին
լեզուին քննութեանէն առաջ, նոյն լեզուով մէկ
մէկ համառօտ ճառ կը խօսուէր, անանկ կ'ըսէր
ուէր քննութիւնը : Ըրտաքին լեզու բաժնիս են,
Յունարէն, Գաղղիերէն և Տաճկերէն : Հայերէ-
նին Գաղղիերէնին և Տաճկերէնին համար ես հե-
տըս ալ քանի մը հատկացրի ընկերներով կը վկայեմ
որ ամենեւին պարտալ ժամանակ չեն անցուցած և
շակերտները հայկաբանութեան Գաղղիերէնի և
Տաճկերէնի մէջ, Յունարէնին համար ալ Յունաց
Սեթրօքիւ Թը և ներկայ գտնուող ուսումնական
Յայները վկայեցին նոյնը :

Յիւրաքանչեւ այս բարեկարգ և արդիւնաւոր գաղու-
ցին նախանձելի փառացը աղբիւս բոլոր անգամնե-
րը փառակից են, բայց փառակցութեան և մեր
խորին շնորհակալութեանը առաւել արժանի են
նախ տեղւոյն առաջնորդ արժանապատիւ Գեորգ
ճալրագոյն վարդապետը, երկրորդ՝ մեծարու Վար-
դերես աղա Սիսաբեանը, երրորդ՝ գաղութին արդայ
հաղաբարձու աղաները և դաստառները :

Այնքան անոր համար որ Պրուսացի Ժողովրդաց
իւր հոգեւոր հովիւ կարգուած օրէն սկսեց իւր
Ժողովրդացը քարոզել թէ գիտութեամբ մարդ մը
միայն այս աշխարհին մէջ երջանիկ կ'ըլլայ, հապա
գիտութեամբ լիտուածայ անհուն մեծութիւնն ալ
ուգէտէն առաւել ճանչնալով առաւել բարեպաշ-
տութեամբ անդին աշխարհին մէջն ալ երջանիկ
կրնայ ըլլալ և այս ուղիւ խորհրդոյն վրայ այնպէս
աղեկ հաստատեց զանոնք որ, հիմա որպիսի որ ինքը
գէտ ի սուրբ Լիւթիւնի ճամբորդութիւն ընելու
պատճառաւ Պրուսացին հեռացաւ և իւր այսպիսի
հոգեւոր խորանները տարիէ մը ի վեր իւր Ժողու-
վորդին ակննդէն պակսեցան նէ, ազնիւ Ժողովուր-
դը առջի ընդունած խորաններն սիրով հետե-
ւելու չծուլանալով հիմա անոր արդիւնքը լիովին
կը ցուցունեն մեզի ու կը միմիջարեն, որ մըն ալ պի-
տի ցուցունեն իրենց սիրելի հովիւին ուսման թար-
նի :

Այնքան անոր համար որ քանի մը ամիս առաջ
առեալ արտական դարձով Պրուսացի գտնուելով իւր
գիւցաղական գործերով և գեղեցիկ խոստաններ
ներովը այս գաղութին ընկերութեանը առաւել սիրտ
տուաւ իրենց բռնած բարենպաստի գործը բարե-
յաղդութեամբ առաջ տանելու, ինչպէս որ այն
ժամանակները այս ազնիւ աղբասիրին դործը
արժանաւոր գովութեամբ յիշատակեր էիք : Վեր-
ջին անձինքներն ալ անոր համար որ գիշեր ցե-

րեկ անխնայ աշխատութեամբ գաղութին յառաջ
գիւցաղական հոգ տարին և աղբին լրած ծախքին
փոխարէն առաւ արդիւնք ցուցունելով պարզերես
հանգիստացան այս եռամեայ քննութեանը և կը
յուսամք որ ամէկ ետեւ ալ տալիք քննութիւննե-
րուն ամէնն ալ նոյն փառքը պիտի փառաւորուին :

Ինթերցողներուդ ճանձրութիւն չըլլալուն հա-
մար միայն վերջի խօսուած ճառը կը խաւրեմ ձեռ
յարգութեանը . թէ որ լրագրերնուդ մէջ անցու-
նելու բարեհաճիքնէ, անով ալ այն ճառը գրող և
խօսող աշխատակեր աշակերտին պատիւ մը պիտի
բրած ըլլայ :
Պոլս . 2 Նոյեմբեր 1847

Կն ի հանդիսականաց :

ՕՐԱՆՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Իժնիսան : Գաղղիական օրագրի մը մէջ հե-
տեւեալ յօդուածս կը կարդամք :

« Բօլեան Հնդկաստանի գաղութին Լեւոնա-
յի գուռը ճամբաց ելեր կուգայ կոր . անանկ արա-
գութիւնով մը որ ընթացքին վրայ մոտալի եղող-
ներուն սիրտը վախով կը լցընէ : Բռնած ճամբան
է արեւելքէն գէտ ի արեւմուտք : Լեւոն տարի
առաջ Հնդկաստանի հեռաւոր գաւառներուն մէջ
մեռցուցած մարդիկներուն համարները չի գիտու-
իր . Բեռուէն և Հայաստանի ինկիլի բանա-
կը մտաւ շատ ջարդ բրաւ . քիչ մը ետքը Լեւոնիս
տան գաղութը ինչու . Պարսկաստան մտաւ . և ա-
րեւելքէն գէտ արեւմուտք քալելով մէջէն անցաւ .
և արեւմտեան սահմանը հասաւ նէ գիտես թէ
երկու թեւ բաժնուեցաւ . մէկ թեւը գէտ ի հա-
րաւ Բիւրսիստանի կողմը, և միւսը գէտ ի հիւսիս
Թիւրքիստանի և Թաթարիստանի կողմը քալեց :

« Այս տարի Կովկասու լեռներու մէջ երեւան
երաւ . և Չերքէզի վրայ գացող Ռուսաց զօրացը
մէջ բուսական ջարդ բրաւ : Լիւս մը կայ որ Լեւո-
նա լուսեցաւ որ այս ստակալի պատուհասը սահ-
մանը սպորին անցեր է . և Լեւոնա ծովին եզերքը
շատ տեղեր շատ մարդ մեռցուցեր է : Կ'երեւի որ
1830 ին և 1831 ին բռնած ճամբան գտած և բռ-
նած է :

« Կը յիշեմ որ այն ատենը Բօլեան հիւանդու-
թիւնը վեց ամսուան մէջ բոլոր Լեւոնա պորտու-
ցաւ : Այն ատենն ալ հիմալուան պէս Հնդկաս-
տանէն ելելով Կովկասը անցաւ . Ռուսաստան և
Տաճկաստան պորտուեցաւ . Պալմիր ծովուն եզեր-
քը էփ աղէկ ջարդ բրաւ . մայիս ամսոյ մէջ Ռիկա,
Տանձիկ և Սեւեւ քաղաքները սգաւոր բրաւ . օ
գոտտոսի մէջ Վիեննա և Պէտրին . հոկտեմբերի
մէջ Համբուրկ և նոյն մերի մէջ Վիլիլթեռնա պը-
տութիւն ետքը Փառսաս անցաւ :

« Պետրբուրգէն սեպտեմբեր 24 ին (12 ին) գը-
րուած գիրերը ստերնուս անհանգստութիւնը
խաղաղելու բաներ չեն : Բօլեան միշտ 1831 ին
բռնած ճամբովը առաջ գալու վրայ է : Դուրս ե-
կած է, որ Սոսրայէն 40 մըն հեռու է : Սաս-
կութիւնը ամէն տեղ մէկ չէ : Լեւոն անգամի պէս՝
առջի բերան բռնուողները աղբաստներն են . և ի-
րենք զիրենք խրմուռքի զարկած մարդոցը ամէնէն
աւելի կը գալի : Բայց վերին ստիւժանի և հարու-
տութեան մէջ եղող մարդոց ալ չի խնայեր, անոնց-
մէ ալ շատ մարդ կը մեռցընէ :

« Երբ առած լուրերովսին կ'իմանամք թէ Բօլե-
ան չէ թէ Լաշ, այլ Օտեսայի մէջ երեւցեր է .
և Լաշ քաղաքի բնակիչները սուրհանգակով առե-
ր են ասոր լուրը : Ստանաւոր թուղթերէն կ'իմացուի
որ՝ այս հիւանդութիւնը գէտ ի Սոսրա շուտով
ճամբա կ'առնէ կոր . կայսեր պատերազմի օգնական
ներուն մէկը՝ Սոսրալեքին կոմը, այս հիւանդու-
թենէս մեռեր է :

« Ի հաստանի մէջ ալ անանոց ջարդ կայ . և
առջի անգամն ալ Բօլեան անաւ առանկ անանոց
հիւանդութիւն մը պատահած էր : Բայց Բօլեան
Տնէրէր գետէն այս կողմը անցած ըլլալը տակա-
ւին ստոյգ չէ » :

Գաղղիացիք այս անգամի երեւցածին ընթաց-
քը առաջին անգամին նման գտնելով՝ սաստիկու-
թիւնն ալ անոր նման կը կարծեն, և կը վախնան :
Յիւրաքանչեւ ստատիկութեան ստիւժանը ամէն տեղ մէկ
չէ . բայց Թիֆլիզի մէջ պատահածին պէս, որ բըռ-
նուողը մէկ երկու ժամու մէջ կը մեռնի կ'ըսեն,
ուրիշ տեղերէն լրած չեմք . ուստի Թիֆլիզու լու-
րին մէջն ալ քիչ մը չափազանցութիւն կը կար-
ծեմք : Լուսուածայ ողորմութեամբ բժիշկները եղա-
նակը գտեր են՝ որ սոսկալի հիւանդութեանս սաստ-
կութիւնը կտորեն . բժշկական խորանները անցած
թերթերնուս մէկուն մէջ հրատարակած էմք :

1 Սոսր ճառը հետեւեալ շաբթուան հրատարակելու թերթովն
պիտի հրատարակեմք :

Հիւանդութիւնը մեկէ մեկալը պրըզիկը պէտք
եղածին պէս ստուգուած չէ . բայց թէ որ աւրած
օր մըն է որ կը զարնէ և Բօլեան կը պատճառէ նէ,
բռնուողին շունչէն և արտաշնչութենէն հեռու
կենալը շատ ապահով է :

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Իսպի-սարո- Ղեմարանին երկրորդ խորհիւն Գալ-
սիւն- համար՝ Գալ- ուսանողաց համարանքը լեցուելուն իւր-
պատիւ : Ուսի պայքը Ղեմարան խորհիւն- իսպի- ուսնողին-
րուն կ'աղաչեն Ղեմարանին գերայագրի խորհրդականները և
Գործակալները, որ օր առաջ պայքը խորհիւն : Դասանալի
կորուսար լեւոնա ամէն մարդ- համար ալ, բայց առաւելա-
պէս պղծ համար անգիւս և շաք առաւել խորուսա մըն է :

Այս ալ ին ծանոցանեմք որ, Ղեմարանին կարգադրու-
թիւնը անանկ է որ՝ պղծաց ամենուն համար մէկին որոշուած
վարանցայէն զաք՝ որ առ հասարակ ամենուն ալ հրաման ին
պրո-ի պո-ն երկուս, ամէն մէկ պղ- իրեն ուսման մէջ և
բարի վարուց մէջ յառաջադիմութեանը վարչ, հրաման ին
պրո-ի պո-ն երկուս . և անանկ կարգին արուած է ասիկայ .
որ մէկ պղայ մը ամէն շաբթուա ալ միջինայ աղէկ և պատու-
արժանի ըլլայ ալ նէ՝ միայն լոք շաբթուա անգամ մը պո-ն
կրնայ երկուս : Ղեմարանի Գործակալները պղծ պերբո-ն ա-
սիկայ ծանոցանելով կ'աղաչեն որ պղայք պո-ն չէ իսնողին,
չէ նէ՝ ակամայ ին հարկաբերին իսնողներուն խօսք ի գործ
չէ բնիւն, որպէս զի այս կարգադրութիւնս լաւութի, և Ղեմա-
րանը միայն յերեկո-ն Գալսիստան չբառնայ :

ԵԿԱՄՈՒՏԻ ՆՈՐ ԳԻՒՏՄԸ

Գերմանիայի մէջ անանկ մէկ ամբողջութեան մը կայ որ երե-
ւելի լեւոնաց ընկերութեանը հարուստ մարդիկ հարկաբա-
պիլթեթերու վրայով բաժանորդ գրուելով, Եպսոպ այն պի-
լթեթերը շահով իսպի- ին ծանոց ուրիշն և իսպի- փիւնթոն
իւր թէն, ինչպէս որ Վիեննայի Լիւսիլեն, Լապիլեն սե-
ղանաւորը 144.000 բաժին գրուած ըլլալով Սիլանէն
միւլ- Բօլեան լեւոնաց երկուս ծանապարհին ընկերութեանը
որուն պարէնն եկամուտը ին հասի միւլ- 252.000 Լ-սա-
րիայի լիւս . Էմա այն պիլթեթերը ամէն փիւնթոն ին
թէն 40 կարգի բաժնեւոր, և ամէն մէկ կարգը 3.600 բաժին
ըլլալով :

Փիլիլթեթ Լուսիլեն 1849 և յոսնալի 1 էն սիւնելով Ե-
սանիւր պարի մէկ մէկ կարգը պիլթեթ Գործի փիւնթոն և պիլթեթ
Ելայ Վիեննա, պերթեթեան չանի մը նոպարներուն առջը .
և լապիլեն ալ որի Ելայ նէ պիլթեթ վճարութի մէկ ամբիւն Ես-
իսպիլթեթ սեղանաւորին գրապառնը, և իսպի Սիլան երկուս
Ծանապարհին ընկերութեան գրապառնը :

Այս փիւնթոն 40 պարին պիլթեթ Ելայ 1849 էն սիւնելով
միւլ- 1889 որ լիւս է ամէն մէկ պարին մէկ մէկ կարգ և
ամէն մէկ կարգն ալ ամանկ անօրինաւ :

1	Բաժնիկն պիլթեթ վճարութի Լ-սարիայի 1 Երա	60.000
1	"	15.000
1	"	6.000
2	"	2.400 էն — 4.800
2	"	1.500 էն — 3.000
4	"	900 էն — 3.600
6	"	600 էն — 3.600
13	"	300 էն — 3.900
20	"	150 էն — 3.000
3550	"	42 էն — 149.100

Լ-սարիայի 1 Երա 252.000

Ուրեմն 1 Բաժնիկն 14 ֆիլթեթ վճարելով պիլթեթ ինչայ մէկ
մարդ մը վապարիկ 42 1 Երայէն միւլ- 60.000 1 Երա .
Բայց պիլթեթ լիւս 14 ֆիլթեթ պալով, ինչպէս 42 1 Երա
անպարանոյ պիլթեթ վապարիկ, անոր համար որ 40 պարուան
շահը վրան զարնելով 42 1 Երա ինչէ . յայտնի չէ որ գրուողին
պիլթեթ որ պարին պիլթեթ Ելայ . որովհետեւ ո՛ր պարին, ո՛ր
կարգը պիլթեթ Ելայ նէ, այն ալ վճարելով պիլթեթ որոշութի :

Այս փիւնթոն գրուելու պէտք Վիլիլթեթ Պարին
Սարինիլեն գրապառնն է : Պոլս . 25 հոկտեմբեր 1847

Ե.Ձ.	Տ.Ձ.	Սխալ.	Ուղղ.
9	32	վառ-վաճ	վառ-վաճ
"	46	պապառ-լիւսմիւր	պապառ-լիւսմիւր
"	46	վեւ	վեւ
"	71	հայրենի	հայրենի
"	90	պար-լիւս	պար-լիւս
10	9	գոլեւոյն	գոլեւոյն
"	57	լիւս	լիւս

ՀԱՄԱՐԱՆԱԿԻ ԶԻ ԼԻՍԳՐԻՍ

Յիւլ . Պր . Տեղ . Լիւ . Զամբ .

Սիլիլթեթ Լիւսիլեն :

Ի Պիլիլթեթ նոր խան :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏԳԱՐԱՆԻ ԶՈՎՃԱՆՆՈՒ ՄԻՒՀԵՆՏԻՍԵԱՆ